

שאלון תגובתיות בין-אישית

Interpersonal Reactive Index (IRI)

תיאור השאלון: שאלון לדיווח עצמי, של Davis (1980), תרגום לעברית אבן (1992), תרגום השאלון לערבית, נעשה לצורך אוגדן זה על ידי משרד הבריאות ומר אחמד מרעי, גב' נור אעבד וגב' נורה חדאד. השאלון, כולל 28 פרטים, אשר כוללים היגדים ביחס לעצמי, לגבי כל פריט מתבקש הנבחן לדווח עד כמה היגד זה תואם את תפיסתו את עצמו, בסולם ליקרט בן 5 דרגות (1='מאוד לא אני', 5='מאוד אני'). ההיגדים מבטאים דרכים שונות לביטויי אמפתיה.

אמפתיה, מוגדרת כיכולת פסיכולוגית מורכבת המאפשרת לפרט להבין כיצד הזולת חש, חושב וחווה את עולמו. הראייה המקובלת בשדה חקר האמפתיה העכשווי, הנה כי האמפתיה ככוללת שתי תתי יכולות עיקריות ונפרדות זו מזו: האמפתיה הרגשית – היכולת לזהות ולהזדהות באופן אוטומטי את מצבו הרגשי של הזולת, והאמפתיה הקוגניטיבית – היכולת להסיק על מצבו המנטלי של הזולת, ובכלל זה לצור תיאוריות מנטליות אודותיו (תהליך המכונה גם תהליך ה- Theory of Mind – ToM) (Shamay-Tsoory, 2011).

שאלון ה-IRI מתבסס על תפיסת האמפתיה ככוללת 4 יכולות נפרדות (שתיים המשויכות לאמפתיה רגשית ושתיים לאמפתיה קוגניטיבית), בהתאם כולל השאלון 4 סולמות (Davis 1980, 1983a; 1983b;1983c):

1. סולם תפיסת עמדת האחר - Perspective Taking (PT), הנטייה של האדם ליטול באופן ספונטני את נקודת הראות הפסיכולוגית של האחר, לדוגמא: " כשאני כועס/ת על מישהו, אני מנסה בדרך-כלל 'לשים עצמי בנעליו' לרגע" (סולם המקושר לאמפתיה קוגניטיבית).
2. סולם הפנטזיה – Fantasy scale (FS), הנטייה לדמיין את העצמי בדמות הגיבור הפיקטיבי בספרים, סרטים ומחזות, לדוגמא " כשאני קורא/ת ספור מעניין או רומן, אני מדמיין/ת איך הייתי מרגיש/ה אילו אירועי הסיפור היו קורים לי" (סולם המקושר לאמפתיה קוגניטיבית).
3. סולם עניין אמפתי - Empathic Concern (EC), הנטייה של האדם לחוש סימפטיה וחמלה נוכח מצוקת האחר, לדוגמא: " כשאני רואה מישהו מנוצל, אני מרגיש/ה מין צורך לגונן עליו" (סולם המקושר לאמפתיה רגשית).
4. סולם המצוקה האישית – Personal Distress (PD), הנטייה של האדם לחוש תחושות של מצוקה, חרדה וחוסר נוחות במצבים בינאישיים מתוחים ונוכח מצוקת האחר, לדוגמא:

"כשאני במרכז של סיטואציה רגשית מאוד, אני חשה לפעמים חוסר אונים" (סולם המקושר לאמפתיה רגשית).

השאלון שכיח מאוד בשימוש מחקרי, ניתן לשימוש גם ליישומים קליניים, ובעל נתונים פסיכומטריים טובים (Davis 1980, 1983a; 1983b; 1983c; Konrath, 2013): עקביות פנימית תקינה-גבוהה (מדד אלפא קורנבך בטווח 0.7-0.78 בהתאם לסולם), מהימנות מבחן-מבחן חוזר טובה (בטווחי זמן של 60 ו-75 יום, 0.61-0.79 לגברים, 0.62-0.82 לנשים), ובעל נתוני תוקף גבוהים (מתאמים גבוהים עם מדדים אחרים לדיווח עצמי, עם דיווח עמיתים, ועם מדדי התנהגות פרו- חברתיות).

צינון השאלון: לכל אחד מהסולמות יש לחשב את ממוצע הסולם – יש להקפיד ולשים לב לחשב נכונה פריטים הפוכים (פריטים הפוכים מעבר לסולמות השונים 3,4,7,12,13,14,15,18,19):

1. סולם תפיסת עמדת האחר (PT): -3,8,11,-15,21,25,28 (הפריטים המסומנים ב-, הינם פריטים הפוכים)
2. סולם הפנטזיה (FC): 1,5,-7,-12,16,23,26 (הפריטים המסומנים ב-, הינם פריטים הפוכים)
3. מידת עניין אמפתי (EC): 2,-4,9,-14,-18,20,22 (הפריטים המסומנים ב-, הינם פריטים הפוכים)
4. מצוקה עצמית (PD): 6,10,-13, 17,-19,24,27 (הפריטים המסומנים ב-, הינם פריטים הפוכים)

פירוש הציונים: כר נרחב של מחקרים מספק מידע נרחב אודות סולמות האמפתיה השונים (לדוגמא, ראו Davis, 1983a; 1983b; 1983c; Konrath et al., 2011; Polaschek, & Reynolds, 2004; Oswald, 2003).

שניים מתוך ארבעת הסולמות סולם 'תפיסת עמדת האחר' (PT), וסולם 'דאגה אמפתית' (EC), נמצאו כקשורים וכמנבאים באופן הרב ביותר את התנהגות פרו-חברתית, ללא תלות ביכולת הקוגניטיבית של הפרט.

- ציוני סולם 'תפיסת עמדת האחר' - PT - נמצאו קשורים לדיווח על תחושות של נוחות חברתית, שייכות, ביטחון עצמי, מתן אמון בזולת, כבעלי מתאם חיובי גבוה עם התנהגות פרו-חברתית, כגון: התנדבות או דאגה לזולת, ומתאם שלילי גבוה עם התנהגות תוקפנית, עבריינית ואנטי-סוציאלית.

- ציוני סולם 'דאגה אמפתית' - EC - נמצאו אצל אנשים שהינם בו זמנית פגיעים רגשית, ומדווחים על תחושות של חרדה חברתית ופחד קהל, אך גם ידידותיים בעלי עניין באחרים ורגישים לזולת. כמו כן, ציונים גבוהים בסולם זה נמצאו אצל נבדקים אשר דיווחו על עצמם שהם נוטים לעזור ולדאוג לאחרים, וחשים חמלה ודאגה כלפי הזולת וכלפי בע"ח, ונמצאו כבעלי מתאם חיובי גבוה עם התנהגות פרו-חברתית, כגון התנדבות או דאגה לזולת ובחלק מהמחקרים, כי לא בכולם, נמצא גם מתאם שלילי בין ציוני הסולם לבין התנהגות עבריינית ואנטי-סוציאלית. בניגוד לכך, שני הסולמות הנותרים, סולם 'מצוקה עצמית (PD)' ו'סולם הפנטזיה (FC)', לא נמצאו כמנבאים התנהגות פרו-חברתית או לחילופין התנהגות אנטי-סוציאלית:
- ציוני סולם 'מצוקה אישית' - PD - נמצאו כמאפיינים אנשים הסובלים מפסיכופתולוגיה רגשית. ציוני הסולם נמצאו כקשורים לקשיים רגשיים וחברתיים, לתחושות של פגיעות, בושה, נחיתות חברתית, חרדה חברתית, אינטרוברטיות, פגיעה בדימוי העצמי ולקשיים בתפקוד החברתי. ציוני הסולם נמצאו כבעלי מתאם שלילי עם ציוני סולם 'תפיסת עמדת האחר' וסולם 'דאגה אמפתית'.
- ציוני 'סולם הפנטזיה' - FC - נמצאו קשורים לתחושות של פגיעות רגשית ונחיתות חברתית, וציונים גבוהים יותר נמצאו אצל אנשים אשר נוטים לחוש מבוכה ובושה חברתית. נראה כי חוסר נוחות חברתית מוביל לנסיגה לעולם פנטזיה על חשבון העיסוק בזולת.
- פרוש ציון של נבחן יחיד: השאלון נועד במקורו לשימוש מחקרי, בעקבות השימוש המחקרי הרב בשאלון זה הצטבר עם השנים גוף ידע רחב אודות וציוניו, וקישור הציונים בסולמות השונים למגוון התנהגויות, תכונות אישיות ודפוסי אישיות אב-נורמלית. לשם פרוש קליני, ניתן להשוות את הציונים הממוצעים של כל סולם על פי מינו של הנבדק, עם נתוני הממוצעים וס.ת., ציון יחשב לחרג במידה והוא שונה מיותר מס.ת אחת מהממוצע. המחקר מראה כי יש שונות בציונים של גברים ונשים, כמו גם של נבדקים מתרבויות שונות, אם זאת, בהכנת אוגדן שאלונים זה לא נמצא מחקר הכולל נורמות על פי מדגם ישראלי, ולכן מובאות כאן הנתונים האמריקאים.

• **טבלת ממוצעים וס.ת של סולמות ה-IRI**

המחקר	EC	PT	FS	PD
Davis (1980)	גברים : M=3.72	גברים : M=3.4	גברים : M=2.5	גברים : M=2.35
1161 נבדקים סטודנטים אמריקאים	נשים : M=4.1	נשים : M=3.57	נשים : M=3.68	נשים : M=2.75
50.1% נשים (מדווחים ממוצעים בלבד)				

לא מדווח	לא מדווח	גברים :	גברים :	O'Brien et al. (2013) 2694 נבדקים מדגם מיצג את האוכלוסייה הבוגרת בארה"ב 52.9% נשים, גיל ממוצע 46.29
		M=3.58	M=3.81	
		SD=0.77	SD=0.68	
		נשים :	נשים :	
לא מדווח	לא מדווח	M=3.77	M=4.15	
		SD=0.69	SD=0.67	

מקורות:

תרגום השאלון לערבית, נעשה לצורך אוגדן זה על ידי משרד הבריאות ומר אחמד מרעי, גב' נור אעבד וגב' נורה חדאד.

Davis, M.H. (1980). A multidimensional approach to individual differences in empathy. *JSAS Catalog of Selected Documents in Psychology*, 10, 85. (This paper describes the development of the IRI in detail.

Davis, M. H. (1983a). The effects of dispositional empathy on emotional reactions and helping: A multidimensional approach. *Journal of Personality*, 51, 167-184

Davis, M. H. (1983b). Empathic concern and the muscular dystrophy telethon: Empathy as a multidimensional construct. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 9, 223-229.

Davis, M. H. (1983c). Measuring individual differences in empathy: Evidence for a multidimensional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44, 113-126.

Davis, M. H. (1994). *Empathy: A social psychological approach*. Boulder, CO: Westview.

Konrath, S. (2013) A critical analysis of the Interpersonal Reactivity Index.
MedEdPORTAL Directory and Repository of Educational Assessment Measures
(DREAM).

Konrath, S. H., O'Brien, E. H., & Hsing, C. (2011). Changes in dispositional empathy
in American college students over time: A meta-analysis. *Personality and Social
Psychology Review*, 15(2), 180-198.

O'Brien E, Konrath SH, Grühn D, Hagen AL. Empathic concern and perspective
taking: Linear and quadratic effects of age across the adult life span. *The Journals of
Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences* 2013;68(2):168-75.

Oswald, P. A. (2003). Does the Interpersonal Reactivity Index Perspective Taking
scale predict who will volunteer time to counsel adults entering college? *Perceptual
and Motor Skills*, 97, 1184-1186.

Polaschek, D. L., & Reynolds, N. (2004). Assessment and treatment: Violent
offenders. In: C.R, Hollin (Ed.) *The essential handbook of offender assessment and
treatment*, (pp. 201-218).N.J.: John Wiley & Sons.

Shamay-Tsoory, S. G. (2011). The neural bases for empathy. *The Neuroscientist : A
Review Journal Bringing Neurobiology, Neurology and Psychiatry*, 17(1), 18-24.

אבן, א. (1993). השפעת הדיפרנציאציה והותק בתחום העזרתי על סימפתיה, אמפתיה ושחיקה.
חיבור לתואר דוקטורט, רמת גן : אוניברסיטת בר אילן.